

aici între 1806 și 1812 s-au adăpostit câțiva ani în corturi și bordeie la Simileasca (2 km vest oraș) o dezminte¹.

Datorită însă așezării sale, activității neîntrerupte a morilor numeroase de pe iaz (41 de roate de moară în 1817)² și târgului Drăgaica, negustorii revin din refugiul de la Nișcov³ și activitatea economică a orașului prinde aripi. La 31 octombrie 1817, în litigiul dintre episcopie și proprietarii morilor particulare, Velciu Sîrbul împreună cu fratele său depun în favoarea bisericii, arătând că de 17 ani macină numai la morile episcopiei⁴; în iunie 1819, bilciul Drăgaica se redeschide tot pe vechiul loc ce-l ocupase mai înainte, lângă oraș⁵.

Faptul că în 1826 colonia bulgară de lângă orașul Buzău își construiește o biserică proprie, spațioasă, din zid⁶ dovedește că numărul coloniștilor se afla în continuă creștere. Inițiatorii, menționați în inscripție, au fost: Petre ereul, Bonciu Delu și Ralea Zutu. Primii deservenți, veniți din Bulgaria o dată cu grupurile de emigranți, e sigur că au oficiat chiar de la început în limba română⁷. În 1832, Petre ereul nu mai trăia: între cei 4 slujitori, cîți număra biserica în acel an, locul său este luat de *Gheorghe sin Petre ereul*⁸.

Sintem siguri astăzi că dintre dascălii care învățau copii pe la bisericile din oraș, vizitați de Dionisie Romano — directorul școlii naționale — în 1840⁹, unul preda cu ani în urmă în chiliile de la Sf. Nicolae¹⁰, în timp ce, printre cei 71 de elevi ai școlii naționale adunați în 1838 din întregul județ⁷ sînt neîndoielnic, după nume, de origine bulgară¹¹.

Depărtarea de târg, metodele nepotrivite folosite de dascăli — unul din ei fusese găsit purtînd biciul pe spate¹² — impun bulgarilor și celorlalți locuitori din acea parte a orașului să ceară și să obțină în 1844 o școală comunală cu un învățător, instalat în casele din curtea spitalului Gîrlași¹³.

¹ Culeasă de Gh. Ceaușel, în 1910, de la Toma Cristescu, fiul lui Ivan Cristea, mort în 1862, în «Vlăstarul», XI (1934), nr. 5 p. 27.

² Arh. st. Buc., *Episcopia Buzău*, pachet. X, act. 122 (raportul de cercetare al lui Anastase Serbaccibașa).

³ Anaforaua din 16 decembrie 1812, la B. Iorgulescu, *op. cit.*, p. 123.

⁴ Arh. st. Buc., *Episcopia Buzău*, pachet. VIII, act. 28.

⁵ Actul la V. A. Urechia, *op. cit.*, vol. XII, București, 1898, p. 366. Un pitac domnesc, din 15 iunie 1819, atribuie bilciului Drăgaica, și în această perioadă, operațiuni de comerț exterior (la V. A. Urechia, *op. cit.*, vol. X, p. 367).

⁶ Are bramul Sf. Nicolae. Construcția e mare, în plan treflat, cu o turlă pe naos și o clopotniță deasupra nartexului. Din cauza turlei greșit dimensionate și a pronaosului, adăugat în 1881, biserica, privită din afară, pare lipsită de siluetă. Pisania din 1881, fixată deasupra soclului din dreapta pridvorului, în exterior, reproducînd pe cea veche, nu dă, din cauza deteriorării, anul zidirii. Îl știm dintr-o însemnare de pe mineiul lunii noiembrie, tipărit la Buda în 1805, aflat în biblioteca bisericii Neștătorii: «Să să știe de cînd s-au făcut biserica în Sîrbi și s-au meremetisit biserica Banu la leat 1826, august».

⁷ Prezența vechilor cărți românești de ritual în arhiva bisericii (*Apostolul*, București, 1784; *Ceaslovul mare*, București, 1801; colecția *Mineelor* de la Neamț, 1830—1832 etc.) cu însemnări în chirilică ale preoților din anii 1827, 1829, 1832, precum și lipsa totală a oricăror cărți de slujbă în limba bulgară, dovedește aceasta.

⁸ Arh. st. Buzău, *Ocîrmuirea jud. Buzău*, dos. 4 361/1832, f. 8 și 87.

⁹ Arh. st. Buc., *Min. Instr.*, dos. 3 391/1840, f. 122.

¹⁰ În 1840, cîțiva orășeni, apreciîndu-i calitățile, cer aprobarea magistratului orașului să trimită copiii la școala de la Sf. Nicolae-Sîrbi (Arh. st. Buzău, *Primăria*, Opisul dosarelor 1838—1926, f. 19 v).

¹¹ Arh. st. Buzău, *Primăria*, dos. 10/1838, f. 11 și 12.

¹² Arh. st. Buc., *Min. Instr.*, dos. 3 391/1840, f. 122. Cf. Gabriel Cocora, *Aspecte din trecutul învățămîntului public la Buzău*, în *Studii și articole de istorie*, II, București, 1957, p. 12422.

¹³ Arh. st. Buc., *Min. Instr.*, dos. 3 391/1840, f. 33 și 65.